Dobra priča ima početak, krizu i rješenje - Bart i Sanne van Pool

Maarten VAN POLL

Zabrinuti zbog masovnog turizma

Spominjete 71 grad. Koji su vam planovi za budućnost? Hoće li se platforma još puno širiti?

– Mi smo vrlo zabrinuti zbog masovnog turizma i pokušavamo pridonijeti tome da se putnike šalje izvan turističkih središta. Od 2018. godine objavljujemo nove gradske vodiče za gradove kojima doista trebaju novi turisti, poput Erevana, Prištine ili Podgorice. U 2019. širimo se na Bliski istok. Uskoro ćemo lansirati gradske vodiče Bejruta i Kaira.

BART I SANNE VAN POOL Uoči predavanja na konferenciji »Brendiranje kulture«

Do boljeg svijeta kroz interkulturno razumijevanje

Naslov predavanja je »Storytelling kao ključ uspješnog brendiranja«. Predavači su osnivači i vlasnici inicijative Spotted by Locals, gradskog vodiča i mobilne aplikacije 70-ak gradova, a u kojoj sadržaj kreiraju lokalci navodeći svoja omiljena mjesta te tako omogućuju turistima da destinaciju vide njihovim očima

Davor MANDIĆ

RIJEKA Na predstojećoj konferenciji »Brendiranje kulture«, koja će se u Rijeci održati od 28. veljače do 2. ožujka, zanimljivo predavanje trebao bi održati nizozemski bračni par Bart i Sanne van Pool. Zanimljivost iščitavamo iz naslova »Storytelling kao ključ uspješnog brendiranja«, kao i iz činjenice da su predavači osnivači i vlasnici inicijative Spotted by Locals (u grubom prijevodu: uočili lokalni ljudi), gradskog vodiča i mobilne aplikacije 70-ak gradova, a u kojoj sadržaj kreiraju lokalci navodeći svoja omiljena mjesta te tako omogućuju turistima da destinaciju vide njihovim očima.

Zajednica pripovjedača

Što će doista Sanne i Bart na predavanju reći, kao i što je to Spotted by Locals provjerili smo u razgovoru s njima.

Koje su glavne točke vaše prezentacije, odnosno na koji način promišljate važnost »storytellinga«, pričanja priče u kontekstu brendiranja?

– Naša inicijativa Spotted by Locals zapravo je zajednica »pripovjedača« iz 71 grada. U našoj prezentaciji objašnjavamo zašto smo odlučili uspostaviti tu zajednicu, kako smo to učinili, kako je »pričanje priče« bilo važno za naše brendiranje i što smo o »storytellingu« naučili otkako smo uspostavili našu zajednicu 2008. godine.

Uzmimo da ljudi razumiju da je pričanje priče važno, ali kako ispričati dobru, pravu priču o nekom brendu? Imate li kakve instrukcije, odnosno promovirate li neka pravila?

– Dakako, imamo set pravila »storytellinga« koje koriste naši »spoteri«. Prvo, u dobroj priči slušatelji moraju biti zainteresirani za ono što u priči slijedi. Drugo, dobra priča uči slušatelje nečemu što će zapamtiti. Treće, s dobrom pričom odnos može uspostaviti bilo koja publika. I četvrto, dobra priča ima početak, krizu i rješenje. Ako priča ima ove elemente, pamtljiva je i zadržat će se u svijesti slušatelja.

Možete li pojasniti glavnu ideju koja stoji iza te vaše inicijative?

– Spotted by Locals je serija gradskih vodiča (aplikacije i blogovi), koju stvaraju lokalci u 71 gradu, koji pišu o svojim najdražim mjestima u gradu u kojem žive i koji te svoje članke, odnosno priče redovito osvježavaju, aktualiziraju. Glavna vizija platforme je da u doživljaju neke destinacije kroz lokalnu vizuru putnici uče o lokalnim strukturama i navikama. Osnivači i »pričaši« platforme ciljaju na stvaranje boljeg svijeta putem više interkulturnog razumijevanja.

Strast prema gradu

Kako odabirete »spotere«, odnosno »pričaše«?

– Pazimo da govore lokalni jezik, da žive u gradu o kojem pišu i da su vrlo strastveni u odnosu prema svom gradu. »Spoteri« se javljaju na našu mrežnu stranicu, a mi ih sve osobno upoznajemo.

Što oni točno rade i jesu li plaćeni za taj svoj posao?

– »Spoteri« pišu o svojim najdražim mjestima i aktualiziraju svoje tekstove. Povratno dobiju priliku za promociju sebe i svoga rada zanimljivoj publici i da postanu dijelom naše sjajne zajednice (kroz redovite sastanke). I da, oni sudjeluju i u raspodjeli prihoda, ali to nije njihova glavna motivacija za pridruživanje projektu.

Je li to isplativ posao, odnosno, ideja se čini sjajna, no uspijevate li živjeti od nje?

– Mi radimo u punom radnom vremenu na projektu od 2008. godine. Vlasnici smo kompanije koja se samofinancira, dakle bez investitora. I osim prve dvije godine, platforma je profitabilna. Novac nas ne zanima mnogo, ali nam zato jest važno da naš utjecaj raste u svijetu. Sav naš profit ulažemo u zajednicu.

Iz Hrvatske samo Zagreb

Iz Hrvatske među vašim gradovima zasad je samo Zagreb. Postoje li planovi za druge gradove? Rijeku?

– Da, voljeli bismo se širiti na više gradova u Hrvatskoj. Obožavamo vašu zemlju i ohrabrujemo svakoga tko je strastven u vezi svoga grada da nam se javi na našu mrežnu stranicu.

U Zagrebu imate samo šest »spotera«, a njihov broj u drugim gradovima varira, no čini se da ih nema puno više po gradu. Koliki je po vama optimalan broj »spotera«?

– Prosječan broj »spotera« u svakom gradu je (nešto malo više od) šest. Veliki gradovi kao New York imaju osam, a mali tri ili četiri. Mi mislimo da je to optimalna količina »spotera«, jer ne želimo preplaviti posjetitelje s previše informacija. Ali sav naš sadržaj uvijek je aktualan.

Kako vama dvoje funkcionira činjenica da ste osim poslom, »vezani« i brakom?

– Zakleli smo se da nećemo pokretati posao zajedno, ali sretni smo što smo to ipak učinili! Rad na platformi daje nam toliko pozitive i vjere da činimo nešto korisno za svijet. No budući da smo vjenčani, učinili smo svjesnu i jasnu razliku između posla i života. Na kraju dana prestajemo s poslom, ne razgovaramo o poslu i postajemo ponovno žena i muž.

Izložba u Hrvatskoj čitaonici Trsat

Portreti slavnih Sušačana

Za predložak su učenicima poslužile fotografije slavnih Sušačana, koji su činili i oblikovali Sušak

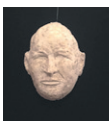

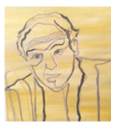

RIJEKA Škola za primijenjenu umjetnost u Rijeci u sklopu projekta »Ususret stogodišnjici Sušaka«, a u mjesecu karnevala i maski, izlaže reljefe oblikovane tehnikom kaširanja po sadrenom negativu i portrete u galerijskom prostoru Hrvatske čitaonice Trsat. Za predložak su učenicima poslužile fotografije slavnih Sušačana, onih koji su, svaki na svoj način, činili i oblikovali Sušak. Ovdje su se tako zajedno našli Josip Kulfanek, legenda sušačko-riječkoga pejzažnog vrtlarstva; Gjuro Ružić, otac modernog Sušaka; Igor Emili, velikan hrvatske arhitekture druge polovice 20. stoljeća; Hinko Bačić, gradonačelnik Sušaka; anarhičan i silovit pjesnik Janko Polić Kamov, te pjesnik, esejist i krimejski samotnik Nikola Polić.

Lica onih koji su Sušaku ostavili razna bogatstva oblikovali su učenici trećeg razreda, aranžersko-scenografski dizajneri, pod mentorstvom svojih nastavnica Nives Papandopulo i Tatjane Masterl. Izložbu »Slavni Sušačani«, koja je rezultat suradnje Škole i Čitaonice, otvorili su ravnatelj Škole za primijenjenu umjetnost u Rijeci Damir Šegota i voditeljica galerije Daria Pilepić-Struja. Dodajmo i da su Daniela Samaržija, Sarah Czerny i Jasenka Alić dobile od projekta »27 susjedstava« u okviru Rijeke EPK-a »zeleno svjetlo« za projekt »Sušak - umjetnost sjećanja«. Projekt je dobio sredstva od Kampusa, odnosno od Sveučilišta. Neki od ciljeva projekta su stvaranje i očuvanje nematerijalnih dokumenata, zbirke svjedočanstava starih Sušačana o Sušaku, za buduće generacije i mlade uz povezivanje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, zatim upoznavanje pojedinačnih sudbina, edukacija mladih o lokalnoj i regionalnoj povijesti te stvaranje platforme za mapiranje Sušaka i sušačkih kvartova.

K. CUCULIĆ

KIKLOP Uz »Gavellinu« premijeru u režiji Saše Anočića

Krčmarski Zagreb i njegovi strašljivi intelektualci

Umjesto snovitosti, atmosfera koju vidimo na »Gavellinoj« pozornici odiše zadahom pripite, realistične krčme, u kojoj razmetljivi kvaziintelektualci, pravi ulični pjetlići, više razmišljaju o ženskim atributima, nego o bilo kakvoj poeziji ili politici

Nataša GOVEDIĆ

Povratak Saše Anočića u režijske vode, i to ambicioznim naslovom Marinkovićeva »Kiklopa«, u domaćoj se javnosti nestrpljivo iščekivao. Tim više što je za nositelja glavne uloge Melkiora Tresića u »Gavelli« najavljen Franjo Dijak, vrlo ozbiljan glumac srednje generacije, koji je u svojim medijskim nastupima uoči premijere istaknuo kako se prvenstveno želi baviti »stanjem straha« unutar Marinkovićeva romana. I dramaturginja Petra Mrduljaš u programskoj knjižici uz predstavu elaborira tezu kako je »misliti isto što i bojati se« (psiholozi bi joj, međutim, odgovorili da strah djeluje upravo suprotno: zaustavlja, iskrivljuje i blokira ljudsko razmišljanje), odnosno dramaturginja smatra da Marinkovićev Melkior »svoj strah uzdiže na razinu umjetnosti«.

Zašto onda te umjetnosti fabriciranja, fabuliranja, maštanja i izmišljanja opasnosti, umjetnosti strahovanja, onda nema i na sceni? Zašto pozornica izgleda kao poluzapuštena krčma? Zašto predstava ne donosi nikakve elemente junakovih vizija i snova? Govoreći o strahovima, istaknimo i da epoha izbijanja Drugog svjetskog rata u koju je izvorno Marinkovićev roman smješten nije imala iste strahove kao današnje vrijeme, pa njeno muzejsko citiranje jednim fašističkim plakatom i predratnom kostimografijom (Marita Ćopo), kao i ulomcima Marinkovićeva teksta, bez pokušaja da sustavnije istražimo i onodobne i suvremene tjeskobne drhtaje i užase, ostavlja dojam umornog i učmalog muzejskog postava, u kojem se strah zapravo svodi (samo) na izbjegavanje ratnog vojačenja. Istina je da su mnogi književni teoretičari, na čelu s Frangešom, čitali »Kiklopa« kao narativ straha, ali s naglaskom na tome da strah i paranoja ujedno proizvode goleme količine fikcije, bolje rečeno oni su dozvola za nesputano maštanje, u kojem se gubi razlika između stvarnog i nestvarnog.

Pjevušenje i kukurijekanje

Umjesto snovitosti, atmosfera koju vidimo na »Gavellinoj« pozornici odiše zadahom pripite, realistične krčme, u kojoj razmetljivi kvaziintelektualci (kako su postavljeni likovi Uga i Maestra), pravi ulični pjetlići, više razmišljaju o ženskim atributima, nego o bilo kakvoj poeziji ili politici. Lirika je tu izlika za naviku pripitog udvaranja, a i čitava je predstava intonirana melodramatski, vrteći se oko pitanja u koga se i zašto Melkior zaljubio, pa onda kakva je ta fatalna Viviana (Dijana Vidušin) te zašto toliki muškarci ginu za njenom suknjom. Saša Anočić kao autor dramske adaptacije Marinkovićeva romana dopušta Melkioru da odigra čak i jedno povlačenje okidača pištolja prema karikaturalno praznoglavoj ljepotici Viviani, kao što na pozornicu smješta i senzualnu bračnu preljubnicu Enku (Martina Čvek), time pretvarajući »Kiklopa« u sapunički trokut s dodatkom erotskog rublja.

Malo tu saznajemo o ratnoj prijetnji ili o pravim dvojbama, snovima i dilemama Marinkovićeva antiratnog protagonista. Vidušin igra Vivianu karakteristično iritantnim zapjevavanjem kakvo poznajemo iz izvedbe srpsko-talijanske glumice Marije Baxe iz Vrdoljakova filma. Što se točno htjelo postići tom »citatnom« glumom? Humorna imitacija s blagom porugom prema starijoj kolegici? Ili naprosto kazališno parazitiranje na filmskoj ulozi? U predstavi se pjevaju i razni izlizani napjevi (glazba: Matija Antolić), a ni na planu glumačkih glasova, ni na planu glumačke prezentnosti nema karizmatičnih likova. Dražen Kühn kao Maestro i Živko Anočić u roli Uga hvataju samo općenite karakterne ljušture svojih likova. Ponešto živosti na scenu donosi tek Filip Šovagović u roli odlučnog, koliko i mistično-romantičnog Atme te Amar Bukvić kao ogorčeni, mračni Don Fernando. Janko Rakoš mnogo je bolji kao zabrinuti Melkiorov ratni drug koji svoju inteligenciju skriva iza nadimka Krele, nego kao burleskni njemački gazda Kurt.

> **KAZALIŠNI KRITIČAR**
> Osobno, nalazim pomalo humornim igrati profesiju kazališnog kritičara – kakav je ujedno bio i Marinković – na način sjene koja se boji vlastite sjene. Ne poznajem kritičare koji su tako plahi i nesigurni

Filip Šovagović (Atma) i Franjo Dijak (Melkior)

GAVELLA

Na sceni su i Hrvoje Klobučar te Sven Medvešek u nizu pitoresknih uloga, kao i Nenad Cvetko, Andrej Dojkić, Natalija Đorđević, Ivica Pucar, Ivan Grčić, Antonija Stanišić Šperanda, Andrej Kopčok, Đorđe Kukuljica, Nikola Baće i Anja Đurinović Rakočević. Razina glume unutar ove predstave općenito je doslovna i naivna, »klizanje umjesto ronjenja«, da se poslužimo formulacijom Eugenija Barbe, s eventualnim pomacima prema karikaturalnosti, ali bez proboja prema kompleksnijem glumačkom autorstvu.

Iz stražnjeg plana »Gavelline« pozornice promatra nas uvećana fotografija ljudskog oka, inače ponovno vizualni zaštitni znak Vrdoljakova filma »Kiklop« iz 1982. godine, tako da promjene foto-zjenice i svjetla prate i same promjene prizora na sceni. Saša Anočić ni adaptacijski, ni vizualno, ni glumački ni konceptualno nema nikakvu originalnu ideju o »Kiklopu« koja bi pokretala ovu predstavu. Posebno je zabrinjavajuće što još uvijek ne vlada prostorom pozornice i njene kazališne intimnosti, odnosno ne istražuje one aspekte izvedbe koji u užem smislu pripadaju »ispadanju iz filmske slike« i otkrivanju živog pulsa teatra u intimnom socijalnom prostoru između gledatelja i glumca. Anočićev tip režije već godinama podsjeća na kratke TV skečeve kojekakvih humorističnih TV serija, od čega nikako da odmakne prema zrelijem scenskom izrazu. Jedina dobra redateljska dosjetka tiče se uvodnog i završnog smještanja lika kazališnog kritičara Melkiora Tresića u samo »Gavellino« gledalište, gdje je mikrofonom ozvučen njegov razgovor s Don Fernandom u izvedbi Amara Bukvića. Tu vidimo barem početak režijske igre kazališnim prostorom.

Melkior kao živa sablast, a ne kritičar

Recimo koju i o središnjem liku Melkiora: Franjo Dijak titra na sceni poput mršave prikaze na rubu nesvjestice, tih i lelujav, toliko »napadno« iscrpljen gladovanjem da se čini kao da bi ga jači vjetar odnio u Oz. Osobno, nalazim pomalo humornim igrati profesiju kazališnog kritičara – kakav je ujedno bio i Marinković – na način sjene koja se boji vlastite sjene. Čak i kad čujemo njegov glas u offu, Dijak govori veoma tiho i potisnuto (zašto ga suradnica za scenski govor, Ivana Buljan Legati, nije upozorila na pretjeranu prigušenost?). Ne poznajem kritičare koji su tako plahi i nesigurni. Kad pišete o kazalištu, jednako ste izloženi kritici koliko su to i glumci i redatelji, jer vaše riječi ulaze u dijalog s predstavama i mogu izazvati čitavu skalu pozitivnih i negativnih reakcija. Ni Melkior Tresić nije iznimka: tragove njegove ironijske oštrine nalazimo diljem Marinkovićeva romana, zbog čega se uloga mogla postaviti znatno samosvjesnije. Jer Melkior je i Odisej čitavog tog ratnog konteksta, kao i osobiti erotoman, pri čemu nije nevažna ni njegova sposobnost simuliranja bolesti iliti gluma. Dečko je manipulativan, a ne samo krotak.

Ono što Dijaku odlično polazi za rukom tiče se igranja gospodskih manira i tihe otmjenosti, danas potpuno izbrisane s kazališnih pozornica, ali nekada prisutne u glumcima poput Vanje Dracha ili Relje Bašića. Dijak je zapravo uvijek toliko predan i posvećen glumac da mu nije nikakav problem oprostiti uloge s kojima se mimoišao – vjerujem da je dao sve od sebe (primjerice, previše je smršavio za ulogu) i da bi u suradnji sa sposobnijim redateljem iznio i mnogo kompleksniju karakterizaciju. Jedan od problema glumačke profesije u nas jest da previše ovisi o uplivu redatelja, a premalo o glumačkom razvijanju karaktera i scenskog autorstva nad likom.

Četiri sata scenske zastarjelosti

Završno, možemo li ovu predstavu preporučiti srednjoškolcima, obzirom da je očito mišljena kao lektirni naslov? Teško. Četiri sata trajanja mlake melodramatske predstave koja se nije u stanju odmaknuti od Vrdoljakova filma (starog već više od trideset godina), niposto nije preporuka za mlade generacije. Općenito je dojam koji Anočić ostavlja u teatru neka čudna zastarjelost, kao da uopće ne prati suvremenu scensku produkciju. Ali zato puno gleda televiziju. Možda bi mu u televizijskom mediju uistinu bio prirodniji, srodniji i sretniji umjetnički dom.